

Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM

LOs yttrande över remiss ang Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet

LO har beretts möjligheten att inkomma med synpunkter på ovan nämnda remiss. LO välkomnar regeringens initiativ att ta krafttag mot de felaktiga utbetalningarna i kommunsektorn (kommuner och regioner) och delar regeringens uppfattning att detta är ett eftersatt område. Nedan följer en sammanfattning på LOs synpunkter av utredningens förslag:

- LO delar helt utredningens bedömning att det bör ske en obligatorisk anslutning av samtliga kommuner och regioner till Utbetalningsmyndigheten för att få önskade effekter i arbetet att motverka felaktiga utbetalningar och tillstyrker förslaget.
- LO anser att de förslag på ändringar i nuvarande sekretesslagstiftning gällande uppgiftsskyldighet och underrättelseskyldighet som utredningen lämnar är nödvändiga för att anslutningen ska vara framgångsrik. LO vill dock understryka vikten av att detta behöver utvärderas och att integritetsaspekterna för privatpersoner noggrant analyseras. LO anser även att regeringen inte ska uppdra kommunsektorn att använda anslutningen på andra sätt än att upptäcka och beivra felaktiga utbetalningar för att få stopp på utnyttjande, arbetslivskriminalitet, välfärdsbrottslighet och organiserad brottslighet.
- LO tillstyrker förslaget att samtliga typer av utbetalningar som omfattas av utredningens uppdrag bör anslutas^[1], men anser att det ska genomföras i en annan ordning än den som utredningen föreslår.
- LO anser att Utbetalningsmyndigheten ska prioritera kontroller av betalningar till juridiska personer. Det vill säga enskilda huvudmän enligt skollagen och till privata utförare som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet som genom avtal har lämnats över med stöd av kommunallagen. LO anser att det är lämpligt att inkludera utbetalningar av föreningsbidrag i denna del.
- LO anser att det återstår mycket arbete för regeringen innan det är möjligt för hela kommunsektorn att anslutas till

Utbetalningsmyndigheten. LO delar därmed utredningens bedömning att pilotprojekt mellan Utbetalningsmyndigheten, kommuner och regioner kommer krävas.

- För att komma åt de omfattande problemen med utnyttjande, arbetslivskriminalitet, välfärdsbrottslighet och organiserad brottslighet kopplat till den skattefinansierade välfärden menar LO att regeringen skyndsamt behöver tillsätta en utredning (företrädesvis en DS). Utredningen behöver få i uppdrag att arbeta vidare med utredningens medskick och identifierade problem med utbetalningar till enskilda huvudmän enligt skollagen och till privata utförare enligt kommunallagen.
- LO menar även att regeringen behöver ge kommunsektorn nödvändigt lagstöd och träffsäkra kontrollmöjligheter för att bättre kunna minimera risken för felaktiga utbetalningar. LO vill även påpeka att dagens system för utbetalningar av ekonomiska förmåner och ekonomiska stöd som t.ex. försörjningsstöd ger stora möjligheter för kommunerna att arbeta både förebyggande och genomföra efterkontroller. Med anledning av detta anser LO att regeringen behöver ge kommunerna och regionerna möjligheter att specificera vilka nödvändiga lagstöd som i dag saknas för att få mer träffsäkra kontrollmöjligheter. En anslutning gällande utbetalningar av ekonomiska förmåner och ekonomiska stöd till Utbetalningsmyndigheten är inte nödvändigtvis den mest effektiva vägen för att minska de felaktiga utbetalningarna till privatpersoner.

Riskerna för felaktiga utbetalningar behöver minska

LO anser att regeringen ska lägga resurserna på att minska riskerna för de felaktiga utbetalningarna där problemen är som mest omfattande och där stora belopp hamnar fel, det vill säga till **enskilda huvudmän enligt skollagen och till privata utförare enligt kommunallagen**. Det handlar exempelvis om utbetalning av skolpeng till fristående skolor och utbetalningar till, vårdcentraler, tandläkarpraktiker och privata hemtjänstföretag för utförda tjänsten samt LSS. Det kan även handla om utbetalningar till HVB-hem, där leverantören ofta har verksamhet i en annan kommun, som kommunen har svårt att kontrollera.

LO anser att det är av yttersta vikt att regeringen skyndsamt tillsätter en utredning (företrädesvis en DS) som tittar närmare på vilka förutsättningar som krävs för att Utbetalningsmyndigheten ska ges förutsättningar att kontrollera kommunsektorns utbetalningar till enskilda huvudmän enligt skollagen och till privata utförare som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal. Även om det enligt utredningen inte är lika stora risker med utbetalningar till föreningar anser LO att även dessa ska ingå här. Det kan till och med vara så att de kan ingå i de första piloterna i och med att dessa

utbetalningar – enligt utredningen – inte ska vara så komplicerade att ansluta.

På grund av att utredningen inte har haft i uppdrag att utreda hur kontroller och utbetalningar till juridiska personer ska ske behöver ett sådant arbete prioriteras. Utredningsarbetet behöver även ske i nära samverkan med kommuner och regioner, vilket behöver framgå av direktiven. LO vill även påpeka att detta kommer vara ett synnerligen komplext arbete på grund av de många olika betalningssystem som i dag finns i Sveriges 290 kommuner och 21 regioner (sammanlagt 310 då Gotland är både en kommun och en region).

Med tanke på att Utbetalningsmyndighetens verksamhet inte kommer i gång med full effekt förrän 2027 finns det goda möjligheter för regeringen att tillsätta en utredning och lägga fram nödvändiga lagförslag som möjliggör att pilotprojekt påbörjas under 2027^[2] för att kontrollera utbetalningar till juridiska personer.

Kommunsektorn betalar ut stora summor till juridiska personer

Stora delar av våra gemensamma skattemedel betalas ut från kommunsektorn och hela samhället behöver göra mer för att stoppa det utnyttjandet, fusk och brottslighet som våra välfärdssystem systematiskt utsätts för. Utredningen konstaterar att på grund av att kontrollen är bättre på det statliga området, finns det en övervältringsrisk till kommunsektorn när kontrollerna på det statliga området skärps. Utredningen befärar att andelen felaktiga utbetalningar i kommunsektorn är hög. Utredningen gör bedömningen att de felaktiga utbetalningarna kan uppgå till så mycket som 10 procent av kommunsektorns totala utbetalningar.^[3] LO anser att Kommunsektorn, som länge arbetar med att förhindra felaktiga utbetalningar och välfärdsbrottslighet, har mycket att vinna på en anslutning till Utbetalningsmyndigheten. Utbetalningar till juridiska personer är väldigt komplexa och kommunsektorn behöver mer stöd än i dag för att få kontroll över dem.

LO anser även att kommunsektorn behöver förbättra kontrollerna av sina leverantörer *innan kontrakt skrivs*, så det är tydlig på vilka premisser en faktura ska betalas. Det återstår även mycket arbete för kommunsektorn när det gäller att följa upp leverantörer och deras fakturor under kontraktstiden. För kommunsektorns del utgör utbetalningar till enskilda fysiska personer en relativt liten del av välfärdsutbetalningarna; det är till juridiska personer som de stora summorna går till. De felaktiga utbetalningarna från kommunsektorn innefattar även felaktiga utbetalningar till aktörer som inte är nätverkskriminella, utan fuskar och bryter mot ingångna kontrakt för ekonomisk vinning.

Med det sagt är det givetvis oerhört viktigt att kommuner, regioner och myndigheter får effektiva verktyg att stoppa utbetalningarna till den grova organiserade brottsligheten. Det kan exempelvis avse ökade krav på huvudmän som bedriver en tillståndspliktig verksamhet. Dagens ordning där en aktör kan köpa vårdinrättningar på Blocket utan att behöva visa upp någon som helst lämplighet behöver ändras skyndsamt! Här vill även LO passa på att göra medskicket att det finns stora möjligheter för kommunsektorn att ta tillbaka verksamheter i egen regi. I många fall en effektiv åtgärd för att minska risken för felaktiga utbetalningar.

LO har full förståelse för att regeringen vill stoppa felaktiga utbetalningar till enskilda individer. Men LO anser samtidigt att det redan i dag finns – eller kommer att införas regelverk som ger – stora möjligheter att kontrollera detta. De kontroller av utbetalningar till privatpersoner som nu blir möjliga behöver utvärderas av regeringen så att syftet uppnås. På grund av att Utbetalningsmyndigheten börjar arbeta med transaktionskontona 2027 är det i dagsläget inte möjligt att utvärdera hur väl redan föreslagna åtgärder kommer att fungera.^[4]

Det krävs mer kunskap

Som nämns ovan anser LO att en ny utredning snarast behöver tillsättas med uppdraget att lägga fram förslag på nödvändiga regeländringar och väl underbyggda analyser gällande integreringen mellan Utbetalningsmyndigheten och kommunsektorn avseende utbetalningar till juridiska personer. Men LO anser att utredningen visar att detta inte kommer vara tillräckligt. Parallellt med utredningsarbetet anser LO därför att regeringen ska ge lämplig myndighet, exempelvis Ekonomistyrningsverket, i uppgift att utreda hur utbrett problemet med de felaktiga utbetalningarna är i kommuner och regioner. LO anser att det är avgörande att en sådan översyn analyserar de så kallade *möjliggörarna* till de olika formerna av felaktiga utbetalningar (från kommuner och regioners egna fel till medvetna brottsupplägg som göder den organiserade brottsligheten).^[5]

Syftet med en sådan undersökning är att få fram bättre metodologiskt stöd att uppskatta omfattningen av de felaktiga utbetalningarna. Kommunsektorn – som i dag har problem med underrapportering av de omfattande problemen med felaktiga utbetalningar – skulle även ges bättre förutsättningar att systematiskt reda ut hur deras utbetalningsflöden fungerar. Denna utökade förståelse skulle även ge bättre förutsättningar för kommunsektorn att integrera sina system med Utbetalningsmyndigheten.

Målet med en sådan genomlysning skulle vara att få en bättre uppskattning om problemens omfattning, ge regeringen bättre

förutsättningar att få till stånd träffsäkra åtgärder mot felaktiga utbetalningar med hjälp av bättre metodstöd, samt en mer kompetent och välstrukturerad kommunsektor när det gäller leverantörskontroll. Detta skulle även ge bättre underlag att reglera vilka uppgifter som Kommunsektorn regelmässigt ska lämna till Utbetalningsmyndigheten och vilka uppgifter som inte behövs, eller som endast ska vara möjligt att begära in vid behov.

LO vill även passa på att lämna medskicket att det kommunala självstyret måste värnas och stärkas när så är möjligt. LO anser därför att kommuner och regioner återigen behöver ges full bestämmanderätt över sina verksamheter utan statens inblandning. Något som även skulle förbättra kommunsektorns möjligheter att minska riskerna för felaktiga utbetalningar. Detta kan endast uppnås om dagens regelverk gällande etableringsfrihet för skolverksamhet, etableringsfrihet inom LOV samt tvång på att använda LOV inom primärvården tas bort.

LO anser även att kunskapshöjande insatser om riskerna för utnyttjande av den offentliga upphandlingen behöver prioriteras av regeringen. Därför vill LO föreslå att Upphandlingsmyndigheten får ett regeringsuppdrag att samordna relevanta myndigheter att identifiera vilka problem som finns för att återta verksamheter i egen regi samt ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att informera upphandlande myndigheter om hur de kan arbeta för att välja bort oseriösa och kriminella aktörer som leverantörer till den offentliga sektorn. Detta stöd ska även ges till företag som den offentliga sektorn äger. Kommuner och regioner har redan i dag möjlighet att stoppa och förhindra oseriösa aktörer från att vinna anbud via offentliga upphandlingar, leverera tjänster som inte regleras av upphandlingslagarna, köpa mark, få bidrag och så vidare, men kunskapen om hur det kan göras är ofta låg.

Obligatorisk anslutning och olika mottagare av utbetalningarna

LO delar helt utredningens bedömning att det bör ske en obligatorisk anslutning av samtliga kommuner och regioner till Utbetalningsmyndigheten för att få önskade effekter i arbetet att motverka felaktiga utbetalningar och tillstyrker förslaget. Eftersom en av Utbetalningsmyndighetens styrkor är att göra systemövergripande analyser är det viktigt att hela kommunsektorn ansluts, annars faller det systemövergripande perspektivet.

Men med tanke på att kommunerna i dagsläget inte klarar av att samla in tillförlitliga uppgifter om felaktiga utbetalningar till utredningen - vilket kan förstås som att kommunsektorn har utmaningar att i dag ha en överblick över sina utbetalningar - anser LO att anslutningen behöver ske stegvis.

LO tillstyrker förslaget att samtliga typer av utbetalningar som omfattas av utredningens uppdrag bör anslutas men anser att genomförandet ska ske i en annan ordning. På grund av att det har kommit fler möjligheter att granska och kontrollera privatpersoner som mottar ersättningar från socialförsäkringssystemet och arbetslöshetsersättningen anser LO att regeringen ska prioritera arbetet med att kontrollera utbetalningar till juridiska personer, huvudmän samt utbetalningar av föreningsbidrag.

Utredningen konstaterar att det finns stora risker knutna till privata utförare. Här nämns oklara avtal samt att regelverken om offentlig upphandling och lagen om valfrihet inte ger möjlighet till tillräckliga kontroller. Utredningen menar även att kontrollen av utbetalningarna kompliceras av det faktum att förutsättningarna eller beviljandet av rätten till utbetalning beslutas av en part medan själva utbetalningen görs av en annan part. Med anledning av detta – vilket även har behandlats ovan – anser LO att regeringen ska lägga sina resurser på att ge kommunsverige möjlighet att så snart som möjligt går ansluta sina betalningar till juridiska personer till Utbetalningsmyndigheten. LO anser att Ekobrottsmyndighetens lägesbild^[6] 2025 påvisar de skrämmande risker som finns med denna form av utbetalningar och understryker därmed behovet att regeringen agerar skyndsamt.

Förhållandet mellan statlig och kommunal sektor

I dag är det, precis som utredningen lyfter fram, mycket lukrativt för oseriösa och kriminella aktörer att bli leverantör till kommuner och regioner på grund av att risken att bli påkommen, åtalad, dömd samt få ett mångårigt näringsförbud är mycket låg. LO anser att det är mycket problematiskt att det råder resursbrist för leverantörskontroller och här kan LO endast beklaga regeringens senfärdighet med att få det nya systemet för leverantörskontroll avseende offentlig upphandling på plats.^[7] Regeringen måste satsa mer på förebyggande insatser för att få stopp på de oseriösa och kriminella leverantörerna i den offentliga upphandlingen. En möjlig framtida lösning kan vara att ge Utbetalningsmyndigheten i uppdrag att kontrollera utbetalningar till leverantörer inom ramen för upphandlingslagarna. Kontrollerna kan exempelvis rikta sig till de riskbranscher som myndigheterna mot arbetslivskriminalitet identifierar.

LO vill avslutningsvis göra medskicket att det är positivt att möjligheten till informationsutbyte i och mellan statliga myndigheter ökat. Den stora mängd data som nu tillgängliggörs, och kommer bli än större med Utbetalningsmyndighetens arbete från 2027, kommer dock ställa stora krav på de myndigheter som givits bättre möjligheter att förebygga, upptäcka, åtala och straffa fusk och kriminalitet i samhället.

Ökad tillgång till information, och möjlighet till utökat informationsutbyte, ger inte per automatik bättre resultat. Det kräver goda metoder och fungerande system. LO anser därför att regeringen behöver utvärdera effekterna av dessa förändringar och säkerställa att informationen används på ett effektivt och rättssäkert sätt. I synnerhet anser LO att integritetsaspekterna för privatpersoner nogsamt behöver analyseras och utvärderas.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Johan Lindholm

Mattias Schulstad
Handläggare

^[1] Utredningens uppdrag omfattar tre områden:

1. Utbetalningar från olika välfärdssystem direkt till den **enskilda individ** som utbetalningen avser eller till någon annan som tar emot utbetalningen för den personens räkning. Inom den kategorin faller i huvudsak utbetalningar av ekonomiskt bistånd och ersättning för personlig assistans.
2. Utbetalningar till **enskilda huvudmän** enligt skollagen och till **privata utförare** enligt kommunallagen. Det handlar här om utbetalning av skolpeng till fristående skolor och utbetalningar till exempelvis vårdcentraler, tandläkarpraktiker och privata hemtjänstföretag för utförda tjänster.
3. **Utbetalningar av föreningsbidrag**

^[2] Senast den 1 januari 2027 ska alla utbetalningar som omfattas administreras via systemet med transaktionskonto hos Utbetalningsmyndigheten: <https://ubm.se/om-oss>

^[3] Kommunsektorn betalar – enligt utredningens beräkningar – sammanlagt ut belopp som uppgår till 193 miljarder kronor årligen. Detta gäller endast de betalningar som utredningens förslag berör och ska inte förstås som det totala utbetalade beloppet från kommunsektorn. Om antagandet stämmer gällande denna del av kommunsektorns utbetalningar handlar det uppskattningsvis om **19 miljarder kronor i felaktiga utbetalningar årligen**.

^[4] Utbetalningsmyndigheten ska hantera betalningsuppdrag från beslutande myndigheter genom ett system med transaktionskonto.

Betalningsuppdragen kommer från statliga myndigheter som Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket. Systemet ska vara robust, stabilt, säkert och kostnadseffektivt.

Myndigheten kommer bland annat att:

- ansvara för utbetalningar från de anslutna statliga välfärdssystemen samt utbetalningar från skattekontot hos Skatteverket via systemet med transaktionskonto,

- hantera förvaltning av uppgifter om betalningsmottagares bankkonton samt
- ge service till betalningsmottagare och andra avseende systemet med transaktionskonto.

Senast den 1 januari 2027 ska alla utbetalningar som omfattas administreras via systemet med transaktionskonto hos Utbetalningsmyndigheten.

^[5] Jmf. Med utredningens genomgång från avsnitt 5.2 *Felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen* och framåt (s72-127).

^[6] <https://www.ekobrottsmyndigheten.se/lagesbild-2025-fran-enskilda-brott-till-organiserade-systemhot/>

^[7] Modellen bygger på att Bolagsverket ska samla information från register för användning av upphandlande myndigheter vid kontroll av uteslutningsgrunder samt vid uppföljning av kontrakt. Kontrolltjänsten ska omfatta register från Bolagsverket, Polisen, Skatteverket, Kronofogden samt länsstyrelsen, bland annat gällande brottslig verksamhet och leverantörsskulder.